

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

NGUYỄN MẠNH CƯỜNG

**DAY HỌC PIANO CHO HỌC SINH TẠI CÂU LẠC BỘ
NĂNG KHIẾU TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ
XUÂN LA, TÂY HỒ, HÀ NỘI**

**TÓM TẮT LUẬN VĂN THẠC SĨ
LÝ LUẬN VÀ PHƯƠNG PHÁP DAY HỌC ÂM NHẠC
Khóa 14 (2019 - 2021)**

Hà Nội, 2023

**CÔNG TRÌNH ĐÃ ĐƯỢC HOÀN THÀNH
TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TW**

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS Kiều Trung Sơn

Phản biện 1: PGS.TS Nguyễn Phúc Linh

Phản biện 2: PGS. TS Nguyễn Thị Tố Mai

Luận văn được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận văn thạc sĩ
tại trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương
Vào 14h ngày 26 tháng 11 năm 2022

Có thể tìm hiểu luận văn tại:

Thư viện Trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Âm nhạc là loại hình nghệ thuật sử dụng âm thanh để diễn tả cảm xúc, thái độ, nhận thức và tư tưởng của con người. Hiện nay, các bậc phụ huynh với mong muốn con em mình được phát triển toàn diện nên ngoài những môn học ở trường, họ bắt đầu chú trọng đến những môn học năng khiếu với nhiều bộ môn dành cho trẻ em như: hát, múa, mỹ thuật, nhạc cụ... Trong các hoạt động dạy học nhạc mang tính chất xã hội hóa thì piano vẫn là bộ môn được nhiều bậc phụ huynh tin tưởng và lựa chọn.

Vì vậy, ngoài các trường giảng dạy chính khóa thì còn rất nhiều các Trung tâm nghệ thuật, các CLB trong và ngoài nhà trường cũng lựa chọn bộ môn piano cho HS ở cả 3 cấp Mầm non; Tiểu học và THCS. Điều đó cho thấy sức hút và những lợi ích thiết thực mà nhạc cụ piano mang lại cho người học như: khả năng tư duy nhạy bén, rèn tính kiên trì, tự tin, cơ thể phối hợp nhịp nhàng, linh hoạt, đặc biệt là đôi tay. Đối với học sinh THCS trong độ tuổi từ 11-15, các em mong muốn được học một môn học năng khiếu là nguyện vọng chính đáng. Việc học piano giúp cho đời sống tinh thần của các em thêm phong phú, giúp các em tự tin, mạnh dạn thể hiện bản thân trong cuộc sống.

Là giáo viên âm nhạc biên chế tại trường THCS Xuân La, Tây Hồ, Hà Nội, vừa đảm nhiệm dạy bộ môn âm nhạc theo chương trình của Bộ giáo dục vừa đảm nhiệm dạy piano tại CLB năng khiếu, trong những năm qua tôi nhận thấy lớp học piano đã thu hút được khá đông học sinh tham gia. Lớp học piano tại CLB đã đạt được kết quả khả quan, nhiều học sinh đã biết đọc nhạc, tự tập và đàn được những bản nhạc đơn giản mà các em yêu thích. Trong quá trình học tập tại CLB, các em tỏ ra hứng thú và yêu thích bộ môn piano.

Tuy vậy, việc dạy học piano tại CLB trường THCS Xuân La vẫn còn gặp nhiều khó khăn và hạn chế trong phương pháp giảng dạy để phù hợp với trình độ HS, cũng như với mô hình lớp học. Tài liệu giảng dạy cho HS tại CLB Piano của trường vẫn còn khô cứng, nặng tính chuyên ngành, thiếu tính linh hoạt trong dạy học piano phổ thông. Trong quá trình dạy, GV chưa có nhiều sáng tạo, tìm tòi khiến một số tiết học trở nên nhàm chán, mệt mỏi cho cả thầy và trò. CLB cũng chưa tổ chức được các nhiều các buổi biểu diễn, đồng diễn piano, nhằm nâng cao khả năng và thói quen diễn tấu trước đông người cho HS.

Từ thực trạng trên, đồng thời với mong muốn nâng cao chất lượng dạy học bộ môn piano cho học sinh lứa tuổi từ 11 -15 tại CLB Piano trường THCS Xuân La, Tây Hồ, Hà Nội chúng tôi chọn đề tài: ***“Dạy học Piano cho học sinh tại câu lạc bộ năng khiếu Trường Trung học cơ sở Xuân La, Tây Hồ, Hà Nội”*** làm luận văn tốt nghiệp cao học chuyên ngành Lý luận và phương pháp dạy học âm nhạc.

2. Tình hình nghiên cứu

2.1. Tư liệu về tâm sinh lí lứa tuổi học sinh Trung học cơ sở

Sách nghiên cứu về tâm sinh lí lứa tuổi có các cuốn sách tiêu biểu sau:

Tâm lí lứa tuổi và Giáo dục của tác giả Mạc Văn Trang, Nxb Tổng Hợp TP. HCM (2021).

Cẩm nang tâm lí học đường của nhóm tác giả Trần Thị Lệ Thu; Trần Thành Nam; Nguyễn Thị Phương.

Bộ sách *Thực hành Tâm lý học đường* của tác giả Hà Thị Thư. Nxb Giáo dục Việt Nam (2019).

2.2. Các tư liệu dạy nhạc cụ

Trong quá trình nghiên cứu, chúng tôi tìm hiểu một số công trình liên quan đến đề tài:

Đầu tiên phải kể đến cuốn, *Piano cho thiếu nhi phần 1* của tác giả Lê Dũng - Nxb Âm nhạc, Hà Nội (2001).

Sách *Tiểu phẩm piano của khoa piano* Trường Đại học Sư phạm nghệ thuật Trung ương biên soạn (2019).

Sách Piano & Organ, được tác giả Ngô Ngọc Thắng biên soạn (2006).

Sách Thực hành đệm piano 1,2 được tác giả Song Minh biên soạn – Nxb Dân trí (2017)..

Tạ Quang Đông (2013), *Một số hình thức kỹ thuật cơ bản của nghệ thuật chơi đàn piano*, Nxb Âm nhạc. Đây là cuốn sách có nội dung hướng dẫn về cách sử dụng kỹ thuật khi chơi piano chuyên nghiệp, có minh chứng cụ thể bằng ví dụ các trích đoạn tác phẩm piano.

Vũ Thị Phương Mai (2003), *Một số vấn đề trong việc giảng dạy học sinh Piano nhỏ tuổi ở Việt Nam*, Luận văn thạc sĩ; Học viện Âm nhạc Quốc gia Việt Nam. Luận văn nêu ra những vấn đề cơ bản trong giảng dạy Piano hướng đến đối tượng nhỏ tuổi.

Nghiên cứu và phân tích một số giáo trình piano cơ bản cho trẻ nhỏ (2014), luận văn Thạc sĩ chuyên ngành Lý luận và Phương pháp dạy học Âm nhạc tại Trường ĐH Sư phạm nghệ thuật TW, của tác giả Lê Nam viết về bốn giáo trình piano cơ bản dành cho thiếu nhi.

Những tư liệu trên đều có nội dung liên quan đến phương pháp dạy học âm nhạc và là nguồn tư liệu hữu ích cho chúng tôi trong quá trình nghiên cứu. Tuy nhiên, chưa có đề tài nào trực tiếp nghiên cứu việc dạy học piano cho học sinh tại CLB Piano trường Trung học cơ sở Xuân La, Tây Hồ, Hà Nội. Vì vậy, đề tài mà chúng tôi chọn là không trùng lặp với các công trình nghiên cứu khoa học của người khác.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích nghiên cứu

Tìm giải pháp nâng cao chất lượng dạy và học piano tại CLB Piano của trường THCS Xuân La.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Khảo sát các tư liệu có liên quan đến đề tài nghiên cứu, phân tích về phương pháp dạy học piano nói chung, để làm cơ sở lý luận, giúp cho việc thực hiện luận văn đạt hiệu quả.

Quan sát và thực nghiệm việc dạy học piano tại CLB Piano trường THCS Xuân La, Tây Hồ, Hà Nội.

Rút ra các biện pháp dạy và học đàn piano phù hợp với HS tại CLB Piano trường THCS Xuân La, Tây Hồ, Hà Nội.

Đánh giá các biện pháp dạy học thông qua việc thực nghiệm.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của luận văn là các biện pháp dạy học Piano cho học sinh tại CLB Piano trường THCS Xuân La, Tây Hồ, Hà Nội.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

Về đối tượng dạy học, chỉ trong phạm vi HS tại CLB Piano trường THCS Xuân La - Tây Hồ - Hà Nội.

Về nội dung, phạm vi nghiên cứu tập trung vào tìm các biện pháp nâng chất lượng học piano cho HS lớp 6, lớp 7 từ 11 đến 12 tuổi tại CLB Piano trường THCS Xuân la – Tây Hồ - Hà Nội.

Về thời gian nghiên cứu từ năm 2019 đến năm 2021.

5. Phương pháp nghiên cứu

Luận văn sử dụng một số phương pháp nghiên cứu chính:

Phương pháp quan sát, điều tra: nhằm tìm hiểu thực tế giảng dạy tại các câu lạc bộ âm nhạc tại một số trường THCS; từ đó rút ra

các mặt ưu điểm, hạn chế trong giảng dạy piano ở các CLB hiện nay, làm cơ sở để bổ sung cho các giải pháp liên quan đến đề tài nghiên cứu.

Phương pháp nghiên cứu tổng hợp, phân tích: phân tích, so sánh, tổng hợp nhằm rút ra cách thức dạy học hiệu quả và tốt nhất đối với vấn đề nghiên cứu.

Phương pháp thực nghiệm thông qua thực nghiệm, nhằm thu thập thông tin, thực hành, kiểm nghiệm đánh giá kết quả đề tài nghiên cứu.

6. Những đóng góp của luận văn

6.1. Về lý luận

Góp phần làm rõ một số vấn đề lý luận dạy học piano phổ thông cho HS lứa tuổi THCS.

6.2. Về thực tiễn

Góp phần nâng cao chất lượng học đàn Piano cho HS tại CLB năng khiếu trường THCS Xuân La, Tây Hồ, Hà Nội.

Đổi mới phương pháp, phù hợp đặc điểm trong tâm sinh lý của học sinh lứa tuổi THCS với mô hình lớp học để có các biện pháp dạy học phù hợp, mang lại hiệu quả cao.

Là tài liệu tham khảo cho sinh viên, giáo viên Sư phạm Âm nhạc có chung mô hình và mục đích giảng dạy.

7. Bố cục của luận văn

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Phụ lục và Tài liệu tham khảo, nội dung luận văn gồm 2 chương, cụ thể như sau:

Chương 1: *Cơ sở lý luận và thực tiễn*

Chương 2: *Biện pháp dạy học piano cho học sinh*

Chương 1

CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TRẠNG DẠY HỌC PIANO TẠI CÂU LẠC BỘ NĂNG KHIẾU TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ XUÂN LA

1.1. Cơ sở lý luận

1.1.1. Một số khái niệm chính dùng trong luận văn

1.1.1.1. Dạy học

Dạy học là một hoạt động được thực hiện theo một chiến lược, chương trình đã được thiết kế, tác động đến người học để hướng tới mục tiêu hình thành và phát triển, năng lực phẩm chất của người học. GV xây dựng, thiết kế hoạt động dạy học một cách đầy đủ và chi tiết bao nhiêu thì công việc dạy học càng hiệu quả bấy nhiêu.

1.1.1.2. Phương pháp dạy học

Phương pháp dạy học là cách thức của người thầy áp dụng vào quá trình dạy học cho học trò nhằm đạt được mục tiêu dạy học. Đó là những hoạt động có chủ đích theo một trình tự nhất định của GV để tổ chức hoạt động nhận thức và hoạt động thực hành của HS nhằm đảm bảo cho họ lĩnh hội nội dung dạy học, chính như vậy mà đạt được mục đích dạy học.

1.1.1.3. Câu lạc bộ năng khiếu ở trường Trung học cơ sở

CLB là một tổ chức được thành lập theo sự tự nguyện của mỗi người có chung một mục đích, từ một mục đích này mà đề ra chương trình hoạt động của mình sao cho phù hợp với khả năng và thời gian rỗi của các thành viên.

1.1.2. Piano và phương pháp dạy học piano

1.1.2.1. Khái lược về đàn piano

Đàn piano hay còn gọi là đàn dương cầm được phát minh vào năm 1709 bởi Bartolomeo Cristofori di Francesco sinh ngày 4/5/1655 tại thành phố Padua của nước Cộng hòa Venice (ở Đông Bắc nước Ý ngày nay).

Trải qua gần nửa thế kỷ không ngừng thay đổi và hoàn thiện, chiếc Đàn piano với âm thanh và sắc thái phong phú, thẳm trầm giống như những gì nó đã trải qua đã chinh phục được giới nhạc sĩ cũng như người yêu âm nhạc trên toàn thế giới.

1.1.2.2. Phương pháp dạy học piano

- *Nhóm phương pháp thuyết trình, trực quan:* Bao gồm phương pháp thuyết trình và phương pháp trực quan sinh động.

- *Nhóm phương pháp thực hành:* Bao gồm phương pháp trình diễn tác phẩm, phương pháp thực hành luyện tập, phương pháp kiểm tra đánh giá.

1.1.3. Tâm lý lứa tuổi học sinh Trung học cơ sở với việc học âm nhạc

Tâm lý học sinh THCS là tâm lý trong giai đoạn chuyển tiếp từ tuổi nhi đồng bước sang tuổi thiếu niên. Tâm lý thiếu niên sẽ được hình thành và phát triển dựa trên nền tảng của những cấu trúc tâm lý đã có.

Sự phát triển nhảy vọt về thể chất, sự thay đổi điều kiện sống và hoạt động (học tập, giao tiếp...), sự chín muồi về tâm lý ở giai đoạn chuyển tiếp là những điều kiện giúp cho tâm lý của lứa tuổi thiếu niên hình thành và phát triển nhảy vọt về chất, đánh dấu một bước ngoặt quan trọng trong tiến trình phát triển tâm lý cá nhân.

1.1.4. Năng khiếu âm nhạc

1.1.4.1. Năng khiếu

Năng khiếu là tập hợp những tư chất bẩm sinh, nét đặc trưng và tính chất đặc thù làm tiền đề bẩm sinh cho năng lực. Năng khiếu là khả năng còn tiềm tàng về một hoạt động nào đó nhưng chưa bộc

lộ ở thành tích cao vì chưa qua tập dượt, rèn luyện nên còn thiếu hiểu biết và chưa thành thạo trong lĩnh vực hoạt động đó.

1.1.4.2. Năng khiếu âm nhạc

Năng khiếu âm nhạc là khả năng tiếp thu âm nhạc bẩm sinh của học sinh nhưng năng khiếu âm nhạc còn được bồi dưỡng, phát triển qua quá trình được tiếp xúc và học tập âm nhạc.

1.2. Thực trạng dạy học piano tại Câu lạc bộ năng khiếu trường Trung học cơ sở Xuân la

1.2.1. Khái quát về trường Trung học cơ sở Xuân La

Trường THCS Xuân La là trường công lập đóng trên địa bàn phường Xuân La quận Tây Hồ - Hà Nội. Xuân La là một trong 8 phường của quận Tây Hồ, nằm ở phía Tây của Hồ Tây. Trong nhiều năm qua, nhà trường luôn tăng cường xây dựng và kiện toàn đội ngũ GV và cán bộ quản lý theo hướng đảm bảo về số lượng, đồng bộ về cơ cấu, chuẩn hóa về trình độ đào tạo. Tỷ lệ GV đạt chuẩn và trên chuẩn đúng quy định, 100% giáo viên tốt nghiệp Đại học trong đó hơn 30% có trình độ thạc sĩ, một nhà giáo ưu tú.

1.2.2. Định hướng và kế hoạch của trường Trung học cơ sở Xuân La về câu lạc bộ ngoại khóa

Trường THCS Xuân La, Tây Hồ, Hà Nội, coi hoạt động CLB ngoại khóa là một mảng giáo dục quan trọng của nhà trường, trong việc giáo dục HS phát triển toàn diện. Chính vì vậy nhà trường đã có những định hướng, kế hoạch rõ ràng, chi tiết nhằm đẩy mạnh, phát triển các CLB ngoại khóa giúp các em có những lựa chọn và tham gia CLB của trường một cách bổ ích và ý nghĩa.

1.2.3. Mục đích, vai trò của việc dạy piano với học sinh Trung học cơ sở

1.2.3.1. Mục đích

Thứ nhất, đáp ứng nhu cầu của học sinh

Thứ hai, khơi gợi tiềm năng âm nhạc

1.2.3.2. Vai trò

Bồi dưỡng tâm hồn

Cân bằng cuộc sống

Rèn luyện sự tự tin

1.2.4. Quan điểm của Ban giám hiệu về vấn đề dạy piano tại Câu lạc bộ năng khiếu của nhà trường

Những năm học qua, BGH nhà trường rất quan tâm, chú trọng, phát triển các mô hình CLB, ngoài các CLB môn học chính khóa như; CLB Tiếng Anh, CLB Toán, CLB Văn... nhà trường cũng đặc biệt quan tâm tới CLB năng khiếu; CLB năng khiếu trường THCS Xuân La gồm các bộ môn; CLB Thanh nhạc, CLB Nhảy hiện đại, CLB Bóng đá, CLB Bóng rổ... CLB Piano.

1.2.5. Dạy piano tại các Câu lạc bộ trong và ngoài trường học ở Hà Nội.

1.2.5.1. Hình thức dạy Câu lạc bộ tại trường học.

Đầu tiên phải kể đến *CLB Piano tại hệ thống giáo dục Vinschool*: đây là hệ thống giáo dục không vì lợi nhuận, liên cấp từ bậc mầm non đến Trung học phổ thông do Tập đoàn Vingroup đầu tư phát triển, hướng đến một ngôi trường Việt Nam mang đẳng cấp quốc tế. Ra đời từ năm 2013, Vinschool được đầu tư bài bản về cơ sở hạ tầng, chất lượng GV và chương trình học, trở thành hệ thống giáo dục tư thục lớn nhất Việt Nam hiện nay.

1.2.5.2. Hình thức dạy gia sư

Hình thức dạy gia sư, thuê GV dạy tại nhà cũng phát triển khá phổ biến tại thành phố Hà Nội và nó cũng mang lại rất nhiều ích lợi cho người học.

Việc dạy gia sư tại nhà cũng có những hạn chế nhất định, vì dạy tư, nên các GV thường tự chủ động lựa chọn chương trình giảng

dạy, phương pháp giảng dạy, trình độ GV không được kiểm soát kỹ lưỡng, có sinh viên năm nhất, năm hai chưa có kinh nghiệm cũng như trình độ, nhưng vì kiếm thêm thu nhập cũng đi dạy học với vốn kiến thức ít ỏi của mình.

1.2.6. Thực trạng dạy học tại Câu lạc bộ Piano trường Trung học cơ sở Xuân La

1.2.6.1. Khái quát về Câu lạc bộ Piano tại trường

CLB Piano được thành lập năm 2018 là CLB thuộc trường THCS Xuân La, Tây Hồ, Hà Nội. CLB nhằm giúp các em yêu thích bộ môn piano có cơ hội được học tập, giao lưu, phát triển năng khiếu piano ngay tại trường sau những giờ học văn hóa căng thẳng.

1.2.6.2. Khả năng học Piano của học sinh tại Câu lạc bộ

100% HS tại CLB là HS từ lớp 6 đến lớp 9, ở độ tuổi từ 11-15. Đây là lứa tuổi có bước nhảy vọt về thể chất lẫn tinh thần, các em đang tách dần khỏi thời thơ ấu để tiến sang giai đoạn phát triển cao hơn (người trưởng thành) tạo nên nội dung cơ bản và sự khác biệt trong mọi mặt phát triển: thể chất, trí tuệ, tình cảm, đạo đức...

1.2.6.3. Mô hình dạy học tại Câu lạc bộ

Hướng tới xây dựng mô hình câu lạc bộ piano không mang nặng tính chuyên nghiệp mà chủ yếu giúp các em được tiếp cận với bộ môn piano phổ thông một cách gần gũi, vui vẻ, thân thiện, không tạo áp lực cao, giúp cho HS có môi trường học tập vừa đúng phương pháp vừa đúng những yêu cầu động tác cơ bản của bộ môn piano vừa giúp các em có những tiết sinh hoạt vui vẻ lành mạnh tại CLB để tránh xa các tệ nạn xã hội, đồng thời cũng là môi trường lý tưởng giúp các em học sinh có năng khiếu được học và phát triển trong điều kiện tốt nhất để phát huy năng khiếu của mình.

1.2.7. Đánh giá thực trạng dạy và học piano tại Câu lạc bộ

1.2.7.1. Thực trạng dạy

Các giáo viên đảm nhiệm dạy piano tại CLB được đào tạo nhạc cụ qua trường lớp một cách bài bản, nên dễ dàng biết được các em cần những gì và phương pháp giảng dạy ra sao cho phù hợp nhất đối với các em. Giáo viên có đủ kiến thức chuyên môn để dạy bộ môn piano từ cơ bản đến nâng cao, lồng ghép vào đó là kỹ năng dạy xướng âm, rèn luyện tiết tấu cho HS. Tuy nhiên, với đối tượng mà CLB Piano tới lứa tuổi từ 11 - 15, do đó ngoài những kiến thức về piano để dạy học cho HS, CLB còn chú trọng vào việc lựa chọn các GV có kinh nghiệm dạy học, có kỹ năng sư phạm tốt.

1.2.7.2. Thực trạng học

Mô hình giảng dạy piano theo nhóm lớp tập thể là tương đối hợp lý tại CLB. Mỗi lớp tương ứng với một trình độ và khả năng của HS đảm bảo mang tính phù hợp và vừa sức với các em. Điều đó là hết sức quan trọng để giúp các em tự tin hơn về khả năng học tập của mình. Các em sẽ thường xuyên được hoạt động nhóm, giúp các em tạo dựng tình bạn trong CLB, điều đó sẽ khiến các em có thêm niềm vui khi đến lớp. Trong quá trình học, các em cũng dễ dàng trao đổi về kiến thức cũng như kinh nghiệm của mình, điều này khiến các em tiến bộ rõ rệt.

Tiểu kết

Hiện nay, nhạc cụ piano đã dần trở nên phổ biến và được rất nhiều bậc phụ huynh và học sinh quan tâm theo học, vì họ ngày càng hiểu được những ích lợi và giá trị to lớn mà piano mang đến cho con người như; lợi ích về mặt giải trí, tinh thần, giúp người học phát triển một cách toàn diện về trí não, khả năng tập trung cũng như rèn luyện được tính kiên trì.

Hiểu được nhu cầu và xu thế của xã hội trong thời điểm này, hàng loạt các trung tâm âm nhạc, các CLB năng khiếu được mở ra, chiêu sinh với nhiều hình thức và mô hình dạy học khác nhau, nhưng thực tế về chất lượng dạy và học thì chưa được kiểm chứng rõ ràng. Điều đó ảnh hưởng không nhỏ đến sự tin tưởng của phụ huynh đối với các trung tâm, CLB... thật sự có chất lượng, mà nghiêm trọng hơn là ảnh hưởng đến việc học piano của các em học sinh sau này.

Câu lạc bộ piano trường THCS Xuân La, Tây Hồ, Hà Nội đã phần nào đáp ứng được nhu cầu học của HS tại trường và nhận được sự tin tưởng và yêu mến của rất nhiều các bậc phụ huynh học sinh trong khu vực.

Tuy nhiên trong quá trình giảng dạy tại CLB Piano, chúng tôi nhận thấy vẫn còn nhiều bất cập cần phải thay đổi như; tài liệu học tập ít, chưa phong phú, chưa đáp ứng được đúng sở thích của HS.

Từ thực trạng dạy và học trên tại CLB Piano trường THCS Xuân La, Tây Hồ, Hà Nội, chúng tôi thấy cần phải khắc phục những mặt chưa tốt, tìm ra những biện pháp mới, hiệu quả để nâng cao chất lượng dạy và học piano tại CLB.

Chương 2

BIỆN PHÁP DẠY HỌC PIANO CHO HỌC SINH

2.1. Đánh giá phân loại học sinh

2.1.1. Tiêu chí đánh giá

Phản xạ tiết tấu

Khả năng thẩm âm

Ngón tay

2.1.2. Phân loại năng khiếu

Qua thực tế và kinh nghiệm giảng dạy piano thì mỗi HS có một khả năng cảm nhận về tiết tấu, thẩm âm và ngón tay khác nhau. Trong khuôn khổ của luận văn xin chia thành ba cấp độ đánh giá là phản xạ tốt, khá, trung bình.

Về phản xạ tiết tấu

Phản xạ tốt	HS có khả năng nhạy bén với tiết tấu, có thể nghe mẫu tiết tấu của GV và thực hiện lại chuẩn xác cả những mẫu tiết tấu khó, hỗn hợp các trường độ với nhau.
Phản xạ khá	HS có khả năng thực hiện đúng những mẫu tiết tấu đơn giản là các nốt trắng, đen đơn, kép...
Phản xạ trung bình	HS chỉ thực hiện được những mẫu tiết tấu đơn giản nhất là các nốt trắng, đen, đơn, đen, ít có sự kết hợp các trường độ với nhau và thực hiện nhiều lúc còn không chính xác.

Về khả năng thẩm âm

Khả năng thẩm âm tốt	HS có thể thực hiện đúng đầy đủ yêu cầu của GV qua các bài kiểm tra.
Khả năng thẩm âm khá	HS sinh đạt được 70 đến 80% các yêu cầu của giáo viên.

Khả năng thẩm âm trung bình	HS sinh đạt được 40 đến 50% các yêu cầu của GV.
-----------------------------	---

Về ngón tay

Tốt	HS có một đôi tay phát triển bình thường, mức độ độ lệch và nảy của các ngón tay tốt kể cả những ngón yếu là ngón 4 và ngón 5.
Khá	HS có một đôi tay phát triển bình thường, mức độ độ lệch và độ nảy của các ngón tay không đồng đều, thực hiện khó khăn đối với ngón 4 và ngón 5.
Bình thường	HS có đôi bàn tay thô và cứng, vụng về trong sự độ lệch của từng ngón tay, thực hiện các bài kiểm tra ngón khó khăn.

2.2. Xây dựng chương trình phù hợp

2.2.1. Mục tiêu

Đối với học bất kỳ môn học nào, thì việc xác định được mục tiêu cần đạt càng rõ ràng, chi tiết thì hiệu quả môn học đạt được càng cao. Đối với bộ môn piano cũng vậy, mục tiêu khác nhau, sẽ có những yêu cầu, phương pháp và cách thức khác nhau. Giảng dạy piano phổ thông khác với giảng dạy piano chuyên nghiệp.

2.2.2. Chương trình phù hợp

2.2.2.1. Giai đoạn “Gieo hạt”

Thời gian 6 tháng; thời lượng 2 buổi/tuần; mỗi buổi 2 tiết. Chúng tôi cho rằng; giai đoạn này là bước tạo đà quan trọng nhằm tìm ra, chọn lựa, phân loại các hạt giống để có cách tác động phù hợp. Mỗi HS sẽ là một hạt giống, cần được trồng, chăm sóc để hạt giống được phát triển tốt nhất. Ở giai đoạn này chúng tôi cũng khơi gợi niềm yêu thích, hứng thú học tập với bộ môn piano của các em

HS. Nếu GV làm được tốt ở giai đoạn này thì chắc chắn những giai đoạn sau chất lượng dạy và học cũng được đảm bảo và số lượng các em HS tham gia học tập piano sẽ ngày càng tăng hơn.

2.2.2.2. Giai đoạn “Chăm sóc”

Thời gian 6 tháng; thời lượng 2 buổi/tuần; mỗi buổi 2 tiết.

Ở giai đoạn này GV đã nắm được khá đầy đủ về khả năng/năng lực âm nhạc cũng như sự cần cù, chăm chỉ, mức độ yêu thích với bộ môn piano của từng HS để có phương pháp “Chăm sóc” hiệu quả.

2.2.2.3. Giai đoạn “Thu hoạch”

Thời gian và thời lượng giống giai đoạn 1 và giai đoạn 2.

Đây là giai đoạn HS đã nắm khá chắc những kiến thức cơ bản cả về lí thuyết và thực hành. Có sự tích cực và chủ động cao trong học tập. Có thể tự nghiên cứu tài liệu, tác phẩm âm nhạc và hoàn thành nó, ít cần sự trợ giúp của người thầy.

2.3. Các biện pháp dạy học Piano

2.3.1. Hướng dẫn tư thế học đàn

2.3.1.1. Tư thế ngồi

Ngay từ khi bắt đầu học piano, thì tập luyện tư thế ngồi chơi đàn đúng, là một trong những yếu tố quan trọng góp phần tạo nên hiệu quả của quá trình tập luyện.

2.3.1.2. Tư thế tay

Đầu tiên học sinh cần cắt móng tay, nhớ quy ước về số ngón tay của hai bàn tay. GV giải thích ngón cái của 2 bàn tay đều là số 1 và lần lượt số 2,3,4,5 cho các ngón tay tiếp theo. Sau đó giáo viên cần hướng dẫn học sinh cách đặt tay đúng trên đàn, tất cả các ngón tay phải đặt hết lên trên các phím đàn, ngón tay khum tròn tự nhiên. Cổ tay với

cánh tay dưới tạo thành một đường thẳng, không để cổ tay quá thấp hoặc quá cao, không được tì cổ tay xuống đàn.

2.3.2. Luyện Gamme

2.3.2.1. Hướng dẫn cơ bản

Luyện tập Gamme là 1 trong những bước đầu tiên mà HS được học thực hành trên đàn. Nó rất cần thiết để phát triển ngón tay linh hoạt, làm ngón tay khỏe hơn, đáp ứng việc học và hoàn thiện kĩ thuật để áp dụng vào những tác phẩm sau này.

2.3.2.2. Ôn tập, củng cố thông qua trò chơi

Nội dung học Gamme tưởng như rất khô cứng và mang nặng tính kĩ thuật, nhưng nếu giáo viên là người chủ động, sáng tạo trong nội dung này cũng sẽ khiến nội dung học Gamme trở lên hết sức phong phú và thú vị, nhất là đối với việc giảng dạy piano phổ thông.

2.3.3. Hướng dẫn các kĩ thuật cơ bản

Chơi đàn là sự phối hợp của toàn cơ thể. Đặc biệt đôi tay giữ vị trí số 1. Nó đòi hỏi người chơi phải có sự phối hợp nhịp nhàng giữa cánh tay, cổ tay, các ngón tay để tạo các âm thanh biểu cảm, sắc thái theo đúng yêu cầu của tác phẩm. Trong giảng dạy piano có nhiều dạng kĩ thuật khác nhau.

2.3.3.1. Legato

Đây là kĩ thuật cơ bản thường gặp trong quá trình học tập của HS. Legato là cách chơi liền tiếng, ký hiệu legato là một nét vòng cung nối các nốt nhạc không cùng cao độ với nhau. Muốn thực hiện được kĩ thuật này, học sinh cần thực hành luyện tập thật chậm, nhấn phím sau rồi mới thả phím trước một cách nhịp nhàng, làm cho tiếng đàn phát ra liền mạch. Tránh trường hợp nhấn đồng thời hai phím đàn cùng một lúc hoặc chưa ấn phím sau đã nhả phím trước ra quá sớm. Chơi đúng được kĩ thuật này sẽ làm cho giai điệu được mềm mại và uyển chuyển.

2.3.3.2. *Non legato*

Nếu kĩ thuật Legato là liền thì non legato là chơi không liền tiếng. Muốn học đúng được kĩ thuật này, giáo viên cần hướng dẫn chi tiết và thị phạm cho HS hiểu rõ để bắt chước lại sao cho đúng động tác và kĩ thuật của Non legato. Yêu cầu học sinh chơi từng nốt nhạc một. Đánh nốt trước nhắc lên rồi mới chuyển sang nốt sau.

2.3.3.3. *Staccato*

Ký hiệu thường được thể hiện qua dấu chấm (.) trên đầu mỗi nốt nhạc

So với hai kĩ thuật trên, đây là cách đàn khó hơn. Kĩ thuật yêu cầu người chơi đánh nảy, tạo ra âm thanh sắc gọn. Kĩ thuật này thường được sử dụng trong các bản nhạc mang giai điệu vui tươi, rộn ràng, tạo sự nhí nhảnh hoặc dí dỏm ... Đây là 1 kĩ thuật tương đối khó với HS. Học sinh cần thực hành vững các kĩ thuật legato và non legato trước, ở giai đoạn sau, giáo viên mới cho học sinh học về kĩ thuật staccato.

2.3.3.4. *Marcato*

Ký hiệu là dấu nhấn dọc hay nhấn ngang trên nốt nhạc >, ^

2.3.4. *Luyện ngón của tác giả Hanon*

Chúng tôi chọn lựa đưa vào chương trình giảng dạy piano cuốn giáo trình Hanon phần từ bài số 1 đến bài số 15. Phần này tập trung vào rèn kĩ năng linh hoạt trong quá trình rải phím, dẫn ngón số 4-5 của hai tay. Luyện tập lực cho 5 ngón bằng nhau, giúp thể hiện tốt nhất các ký hiệu mạnh nhẹ f,p,mf,mp.

2.3.5. *Luyện Etude*

Nếu như các bài luyện tập Gamme, Hanon là những bài tập luyện ngón đơn giản với giai điệu đi lên hoặc đi xuống đồng đều ở cả 2 tay thì Etude được xem như một tác phẩm hoàn chỉnh, có giai điệu và cấu trúc rõ ràng. Mỗi bài Etude sẽ giúp cho học sinh giải quyết được

một vấn đề về kỹ thuật ngón tay khác nhau, giúp cho học sinh hoàn thiện hơn trong cách chạy ngón, tư thế chơi đàn đồng thời giúp ngón tay khỏe hơn để chuẩn bị cho những tác phẩm khó hơn sau này.

2.3.6. Áp dụng vào dạy một số tác phẩm.

Đối với bất kỳ môn học nào; nếu đã hướng tới dạy cho HS một cách bài bản, khoa học thì đều phải cho học sinh dần làm chủ kiến thức và có thể độc lập nghiên cứu, tập luyện, thực hành được những nội dung mới trên nền tảng kiến thức cơ bản đã được trang bị. Piano cũng vậy; với đặc thù là bộ môn thực hành, kết hợp toàn bộ cơ thể, sử dụng đôi bàn tay để tạo ra âm thanh trên đàn, thì đòi hỏi người học phải có những kiến thức nền nhất định cả về lí thuyết và độ nhạy của ngón tay trước khi học tác phẩm.

2.3.7. Vận dụng phương pháp dạy học theo hướng phát triển năng lực

2.3.7.1. Dạy lý thuyết thông qua giờ thực hành và kết hợp trò chơi trải nghiệm

2.3.7.2. Dạy tiết tấu kết hợp trò chơi vận động

2.3.8. Quy trình buổi học

Như đã nói ở trên, việc dạy học tại câu lạc bộ Piano được chia theo 3 giai đoạn học tập; từ dễ đến khó, từ đơn giản đến phức tạp để phù hợp với HS trong quá trình giảng dạy. Mỗi buổi dạy piano được CLB thiết kế trong 90 phút, tương ứng với 2 tiết học. Thông thường, để đảm bảo thời gian đối với lớp tập thể và GV cũng có thể kiểm tra chỉnh sửa được cho HS, quy trình buổi học được CLB thiết kế đan xen một cách phù hợp các nội dung từ tập Gamme, Hanon, Etude, tác phẩm để tránh nhàm chán.

2.4. Thực nghiệm sư phạm

2.4.1. Mục đích thực nghiệm

Nhằm đánh giá kết quả của đề tài nghiên cứu, khi áp dụng những phương pháp giảng dạy piano mới, tại CLB Piano tại trường THCS Xuân La, Tây Hồ, Hà Nội. Chúng tôi tiến hành thực nghiệm sư phạm với việc kế thừa và bổ sung thêm các tác phẩm piano cho CLB Piano tại trường.

2.4.2. Đối tượng thực nghiệm

Chúng tôi tiến hành thực nghiệm trong giai đoạn đầu tiên là giai đoạn “Gieo hạt” vì đây là giai đoạn quan trọng nhất trong quá trình học piano. Nếu giai đoạn này HS học được hiệu quả, GV tạo được niềm hứng khởi cho các em với bộ môn piano thì những giai đoạn sau HS sẽ dễ dàng học và học tốt hơn.

2.4.3. Thời gian và địa điểm thực nghiệm

- Thời gian thực nghiệm sư phạm từ tháng 08 năm 2020 tới tháng 01 năm 2021.

- Địa điểm thực nghiệm: Trường THCS Xuân La, Tây Hồ, Hà Nội.

2.4.4. Nội dung thực nghiệm

Đưa ra các giải pháp giúp HS học piano phổ thông một cách bài bản, nhẹ nhàng, hiệu quả không mang nặng tính chuyên ngành. Áp dụng các phương pháp dạy học tích cực nhằm nâng cao chất lượng giảng dạy tại CLB. Chú trọng luyện tập đồng diễn piano cho HS tại CLB Piano trong thực nghiệm sư phạm. Chúng tôi lựa chọn 2 bài trong thời gian thực nghiệm đó là: *Tác phẩm Etude Op. 559, N0 19, K. Czerny; Tác phẩm Bụi phấn.*

2.4.5. Tiến hành thực nghiệm

2.4.5.1. Tác phẩm Etude Op. 559, N0 19, K. Czerny

2.4.5.2. Tác phẩm Bụi phấn

2.4.6. Đánh giá kết quả thực nghiệm

Sau thời gian 6 tháng thực nghiệm, chúng tôi đã đưa các dạng tác phẩm có mức độ phù hợp với đối tượng học sinh THCS để tiến hành thực nghiệm.

Chúng tôi đã thu được kết quả như sau:

- Khảo sát về khả năng thực hiện chính xác các dạng kỹ thuật cơ bản của học sinh:

Khả năng thực hiện chính xác những dạng kỹ thuật cơ bản	Nhóm 1 Số học sinh	Tỷ lệ %	Nhóm 2 Số học sinh	Tỷ lệ %
Thực hiện đạt tốt	4	66,67%	3	50%
Thực hiện đạt khá	1	16,66%	1	16,66%
Thực hiện đạt trung bình	1	16,66%	2	33,34%

- Khảo sát khả năng thực hiện chính xác quy tắc về nhịp điệu, tiết tấu của học sinh:

Khả năng thực hiện chính xác quy tắc về nhịp điệu, tiết tấu	Nhóm 1 Số học sinh	Tỷ lệ %	Nhóm 2 Số học sinh	Tỷ lệ %
Thực hiện đạt tốt	4	66,67%	3	50%
Thực hiện đạt khá	1	16,66%	1	16,66%
Thực hiện đạt trung bình	1	16,66%	2	33,34%

- Khảo sát về tinh thần và thái độ của học sinh qua giờ thực nghiệm sư phạm:

Tinh thần và thái độ học tập	Nhóm 1 Số học sinh	Tỷ lệ %	Nhóm 2 Số học sinh	Tỷ lệ %
- Chăm chỉ thường xuyên lên lớp	6/6	100%	4/6	66,67%
- Tích cực tự giác học bài	6/6	100%	3/6	50%

- Khảo sát khả năng đồng diễn piano của học sinh:

Khả năng đồng diễn piano	Nhóm 1 Số học sinh	Tỷ lệ %	Nhóm 2 Số học sinh	Tỷ lệ %
Chủ động biểu diễn	6	100%	3	50%
Phối hợp nhịp nhàng	6	100%	2	33,34%
Tự tin	6	100%	1	16,66%

- Kết quả kiểm tra:

Kết quả kiểm tra	Nhóm 1 Số học sinh	Tỷ lệ %	Nhóm 2 Số học sinh	Tỷ lệ %
Điểm 9 - 10	4	66,67%	1	16,66%
Điểm 7 – 8	1	16,66%	3	50%
Điểm 5 – 6	1	16,66%	2	33,34%

Tiểu kết

Từ những thực trạng về dạy học piano tại CLB Piano trường THCS Xuân La, Tây Hồ, Hà Nội, trong chương 2 của Luận văn, chúng tôi đưa ra những biện pháp/phương pháp dạy học mới nhằm cải thiện chất lượng trong dạy học piano phổ thông tại CLB Piano nhà trường.

Các biện pháp được cải tiến một cách toàn diện, từ nội dung, chương trình dạy học, đến cách thức tiếp cận piano trong các giờ học thực hành. Các giải pháp này nhằm giúp học sinh tiếp cận piano một cách nhẹ nhàng, vui vẻ nhưng vẫn đạt được đúng những kỹ thuật cơ bản của piano. Đồng thời cũng giúp đối tượng HS có năng khiếu muốn được theo học để làm nghề nghiệp sau này có được nền móng kỹ thuật vững vàng, giúp các em học tốt các tác phẩm piano khó hơn để phát triển năng khiếu bản thân.

Đối với từng đối tượng HS có năng khiếu khác nhau, giáo viên đã có cách tiếp cận, hướng dẫn và giao bài học riêng cho từng em, nhằm đảm bảo nguyên tắc, phù hợp và vừa sức đối với HS.

Trong quá trình giảng dạy giáo viên cũng luôn chú trọng hướng dẫn cho HS thực hiện đúng các kỹ thuật cơ bản như: Tư thế chơi đàn đúng bao gồm tư thế chơi đàn và tư thế tay; Kỹ thuật tạo âm thanh Legato, Non legato, Staccato, Marcato kỹ thuật cho từng tay và kết hợp hai tay. Đồng thời bổ sung đưa thêm Gamme, bài tập kỹ thuật Hanon, Etude vào việc phát triển khả năng linh hoạt cho ngón tay...

Qua thời gian 06 tháng thực nghiệm, chúng tôi đã thu được những kết quả tích cực, chúng tôi tin rằng các em học sinh tại CLB Piano trường THCS Xuân La, Tây Hồ, Hà Nội sẽ có được những phương pháp học tập đúng hơn, phù hợp hơn khi áp dụng phương pháp mới trong giảng dạy tại CLB. Từ đó mang lại niềm hứng thú, yêu thích bộ môn piano và cũng mang lại kết quả cao trong học tập.

KẾT LUẬN

Piano là một nhạc cụ có từ lâu đời và mang tính hàn lâm. Việc nghiên cứu để đưa bộ môn nhạc cụ này phổ cập tới mọi người, đang được nhiều tổ chức cá nhân và các nhà khoa học về âm nhạc quan tâm, bởi lợi ích thiết thực mà nó mang lại.

Trong Luận văn này chúng tôi đã nghiên cứu một số khái niệm liên quan đến đề tài, nghiên cứu thực trạng giảng dạy piano tại CLB nhà trường. Chúng tôi nhận thấy; từ thực trạng việc giảng dạy piano tại CLB Piano có những vấn đề sau:

Giáo trình giảng dạy hạn chế, khô cứng, thường chỉ dựa vào một cuốn duy nhất, nên trong quá trình giảng dạy giáo viên lựa chọn bài cho HS chưa thực sự phù hợp với năng lực trình độ của từng HS.

Quá trình giảng dạy không chia theo từng lộ trình, giai đoạn cụ thể, rõ ràng khiến quá trình giảng dạy của GV chưa thực sự phù hợp, khoa học.

GV chưa có sự sáng tạo, linh hoạt trong phương pháp giảng dạy. Chưa khai thác được các phương pháp dạy học mới, tích cực cũng như sử dụng phương tiện hiện đại, áp dụng Công nghệ thông tin trong quá trình giảng dạy, nên các tiết học ít thú vị, không gây được hứng thú cho HS khi học piano.

Có thể nói piano là một trong những môn học năng khiếu, nó phụ thuộc nhiều vào khả năng/năng khiếu âm nhạc của từng người và điều kiện tự nhiên cơ thể của từng HS, nhất là đôi bàn tay... Chính vì vậy, CLB năng khiếu trường THCS Xuân La, Tây Hồ, Hà Nội, chỉ đưa ra mục tiêu vừa phải, phù hợp với giảng dạy piano phổ thông đó là:

HS yêu thích và hứng thú với bộ môn piano, có được kỹ thuật cơ bản nhất, để có thể tự tập và đàn được những giai điệu đơn giản mà HS yêu thích.

Phát hiện và định hướng cho các em HS có năng khiếu piano thực sự theo học chuyên nghiệp piano để phát triển năng khiếu của HS.

Từ những mục tiêu trên chúng tôi đã cải tiến từ nội dung chương trình, phương pháp giảng dạy, cách thức tiếp cận bộ môn piano phổ thông và đề xuất một số giải pháp nhằm khắc phục những hạn chế trong việc giảng dạy môn học piano tại CLB Piano của nhà trường.

Cải tiến nội dung chương trình: qua quá trình giảng dạy thực tế, chúng tôi nhận thấy chương trình cần thay đổi cho phù hợp. GV cần lựa chọn, đưa thêm nhiều nội dung, nhiều tác phẩm âm nhạc, Việt Nam và nước ngoài vào giảng dạy để chương trình thêm phong phú...

Cải tiến phương pháp giảng dạy: Phương pháp giảng dạy cũng cần thay đổi để phù hợp với mục tiêu giảng dạy piano phổ thông

Người dạy ngoài truyền thụ kiến thức, kỹ năng luyện Piano, đồng thời cũng là người truyền cảm hứng, niềm đam mê âm nhạc, khiến cho HS ngày càng say mê, kiên trì luyện tập và ngày càng yêu thích môn học.

Cải tiến kiểm tra, đánh giá: việc kiểm tra đánh giá trong giảng dạy piano phổ thông cũng cần thay đổi.

Từ những cải tiến trên và qua quá trình khảo sát thực tế mà CLB Piano trường THCS Xuân La áp dụng trong quá trình giảng dạy piano chúng tôi đã nhận thấy nhiều tín hiệu tích cực trong quá trình dạy học đó là:

HS yêu thích, hứng thú học piano hơn, các phương pháp dạy học tích cực đã mang lại hiệu quả rõ rệt.

Trên đây là những cách làm hiệu quả để nâng cao chất lượng dạy học Piano cho HS tại CLB Piano trường THCS Xuân La trong giai đoạn bắt đầu học. Những biện pháp mà chúng tôi đưa ra trên đây nhằm hướng tới những tiêu chí và tác dụng to lớn mà việc học Piano mang lại cho các em: hỗ trợ phát triển trí thông minh, rèn luyện tính kiên nhẫn, đặc biệt là nuôi dưỡng tính thẩm mỹ cho tâm hồn...